

Politiek en ruimte

Opgave 8

bron 10

Viktor Kaisiepo, vechter voor de Papoea-zaak:

'Eerst een inheemse identiteit, dan pas nation building'

Al enige jaren is in verschillende delen van Indonesië sprake van krachtig verzet tegen de centrale regering in Jakarta. De Indonesische Archipel is een vlot waarvan de touwtjes langzamerhand beginnen los te laten. "Molukkers en Atjeeërs, maar ook Papoea's streven naar onafhankelijkheid", zegt Viktor Kaisiepo, pleitbezorger van de Papoea-zaak in het Westen. Wie is in staat de losse planken nog bij elkaar te houden?

Hij volgde min of meer zijn vader op als pleitbezorger in het Westen van de autonomie van West-Papoea, ofwel de huidige Indonesische provincie Irian Jaya. De heer Kaisiepo geldt als een soort officieuze minister van Buitenlandse Zaken voor de Papoea's. Zelf omschrijft hij zich als MIR: Mensen- en Inheemse Rechtenexpert. Vanuit zijn huis in Nederland brengt hij de wensen van de Papoea's over naar diverse internationale organisaties. (...)

Is er in de huidige situatie in Indonesië ruimte voor autonomie of onafhankelijkheid van West-Papoea?

"Binnen de provincie zijn er drie groepen die de strijd elk op hun eigen manier invullen. De eerste groep is het gewapend verzet, de OPM (Organisai Papoea Merdeka). Zij strijdt voor volledige onafhankelijkheid en zegt dat alle Indonesiërs eruit moeten.

De tweede groep, het Papoea Presidium onder leiding van Theys Eluay, streeft naar afscheiding door middel van dialoog en de derde groep streeft naar autonomie binnen

Indonesië, als een bepaald aantal vrijheden gegarandeerd wordt.

Onder president Wahid (1999-2001) hebben deze groepen meer ruimte gekregen. Op 1 december 1999 werd in Jayapura voor het eerst de Papoeavlag gehesen zonder dat de Indonesiërs ingrepen. In juni 2000 is er een groot congres georganiseerd, waarin men zich heeft uitgesproken voor afscheiding via de weg van de dialoog." (...)

Hoe ziet u de toekomst voor het proces van natievorming in West-Papoea?

"De belangrijkste vraag is: Hoe breng je 253 groepen onder in één natie? Eerst zeg ik: Indonesië bestaat niet. Er is geen groep die Indonesië heet, er is geen eiland Indonesië en geen dorp dat Indonesië heet. Indonesië is een term die door een Duitse antropoloog aan die archipel gekoppeld is. Maar als ik kijk naar Papoea, dan is daar ook geen enkele groep die Papoea heet. Laten we dus eerst teruggaan naar het identiteitsvraagstuk van die 253 groepen. Er moet een soort confederatief samenspel komen. Je moet alles opbouwen vanuit het inheemse perspectief. Versterk de culturele identiteit. Zorg dat de landrechten goed geregeld zijn, zorg dat de politieke structuur vanuit het dorpsdenken goed aansluit op de nieuwe tijd. Pas dan kun je werken aan nation building. (...) De uitdaging is nu, hoe kun je alle groepen met de neuzen, hoe plat die ook zijn, allemaal in dezelfde richting krijgen."

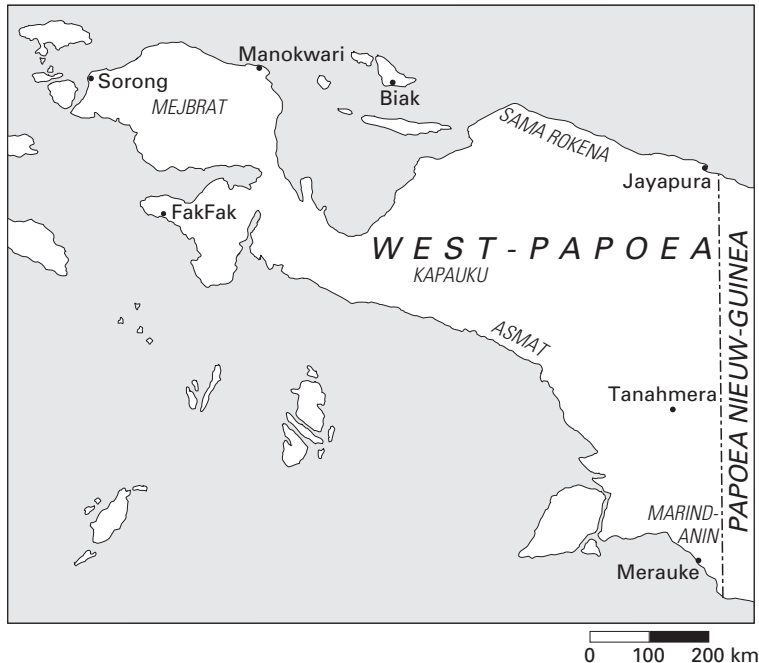
vrij naar: Tepper, W. en M. Hogenstijn, in: Geografie, oktober 2001

Eindexamen aardrijkskunde vwo 2003-I

havovwo.nl

bron 11

Irian Jaya / West-Papoea en het woongebied van een vijftal grote Papoeastammen

vrij naar: Tepper, W. en M. Hogenstijn, in: *Geografie*, oktober 2001

Vanuit historisch-geografisch oogpunt is het wel begrijpelijk dat West-Papoea deel uitmaakt van de staat Indonesië.

- 2p **29** Met behulp van welke kaart uit de rubriek 'De Aarde' in de atlas kun je dit het beste uitleggen?

Oppervlakkig gezien zou kaart 168D (52e druk: 190D) de opvatting ondersteunen dat West-Papoea terecht deel uitmaakt van de staat Indonesië. Maar kaart 168C (52e druk: 190C) lijkt daarmee in tegenspraak te zijn. Dit heeft te maken met een verschil in de manier waarop de gegevens op de kaart gepresenteerd zijn.

- 2p **30** Geef de verklaring voor deze schijnbare tegenstelling.

Op kaartblad 168 (52e druk: 190) is een belangrijk verschil te zien tussen de bevolking van West-Papoea en de rest van Indonesië dat invloed heeft op het regionaal bewustzijn.

- 2p **31** Welk verschil wordt bedoeld?

De mate waarin er onder de bevolking van West-Papoea voldoende regionaal bewustzijn is, hangt onder meer af van de identiteitsgevoelens die onder de bevolking leven.

Door te wisselen van analyseniveau zijn hierover verschillende uitspraken te doen.

- 2p **32** Maak duidelijk, met behulp van gegevens uit bron 10, dat je door te wisselen van analyseniveau twee verschillende uitspraken kunt doen over de sterkte van de identiteitsgevoelens van de bevolking van West-Papoea.

In bron 10 wordt gesproken over drie groepen die de strijd elk op hun eigen manier invullen.

- 3p **33** Schrijf onder elkaar op je antwoordblad:

- groep 1
- groep 2
- groep 3

Zet achter elke groep de term die het beste past bij het handelen van die groep. Let op: een term kan meer dan één keer van toepassing zijn.

Kies uit:

- irredentisme
- regionalisme
- separatisme

Opgave 9

bron 12

Oost-Europeaan mag werken in Westland

Van onze verslaggever Weert Schenk

Arbeidskrachten uit kandidaat-lidstaten van de Europese Unie mogen volgend jaar onder voorwaarden in de Nederlandse landbouw werken, zegt minister Vermeend van Sociale zaken. (...) Mensen uit onder andere Polen, Bulgarije, Roemenië en de Baltische staten krijgen dan een tijdelijke werkvergunning.

Minister Vermeend biedt deze opening als onderdeel van een pakket maatregelen om illegale arbeid en uitbuiting te bestrijden. (...)

vrij naar: de Volkskrant, 5 oktober 2001

Er bestaat al enkele jaren een samenwerkingsverband van diverse overheidsdiensten om de illegale arbeid in de kassen van het Westland aan te pakken. Dat kon niet voorkomen dat de regio Den Haag deze zomer overspoeld werd met etnische Turken uit Bulgarije, van wie velen onder de armoedegrens leven.

Als inwoners van een kandidaat-lidstaat van de EU verblijven ze legaal in Nederland, maar officieel mogen ze niet werken. Inmiddels zijn er een paar duizend van hen die via uitzendbureaus werken of aan de slag proberen te komen. Dat heeft het uurloon gedrukt tot ruim € 3,-. (...)

bron 13

Werkloosheid in enkele kandidaat EU-lidstaten, in procenten (1997)

	werkloosheidscijfer
Bulgarije	13,7
Estland	10,0
Letland	14,4
Litouwen	14,1
Polen	11,5
Roemenië	6,0

bron: De Grote Bosatlas, 52e druk, 2001

bron 14

Als mensen naar een andere lidstaat verhuizen om daar te gaan werken, worden zij ook wel migrerende werknemers genoemd. Uitgangspunt is dat deze mensen hetzelfde worden behandeld als nationale werknemers. Zij hebben geen werkvergunning nodig en profiteren van een verblijfskaart voor vijf jaar die automatisch wordt verlengd, ook na pensionering.

bron: Europese Commissie Vertegenwoordiging in Nederland, Het ABC van de Europese Unie, www.eu.nl

bron 15

Werkloosheid als percentage van de beroepsbevolking, 1994-1999

Jaar	COROP-gebied Delft en Westland / Delft	Nederland
1994	5,4	7,5
1995	4,1	8,1
1996	4,6	7,4
1997	3,7	6,4
1998	2,4	5,0
1999	1,7	4,1

Eindexamen aardrijkskunde vwo 2003-I

havovwo.nl

Let op bij de vragen 34 tot en met 36: In sommige oplagen van de basisstatistiek wordt het COROP-gebied 'Delft en Westland' als 'Delft' aangeduid.

- In bron 12 is sprake van tijdelijke werkvergunningen. Of tijdelijke werkvergunningen nodig zijn hangt onder meer af van de werkloosheidscijfers van 'Delft en Westland' / 'Delft'.
- 2p **34** Heeft 'Delft en Westland' / 'Delft' in de periode 1994-1999 méér behoefte aan tijdelijke werkvergunningen dan Nederland als geheel?
Beargumenteer je antwoord met behulp van bovenstaande werkloosheidscijfers.

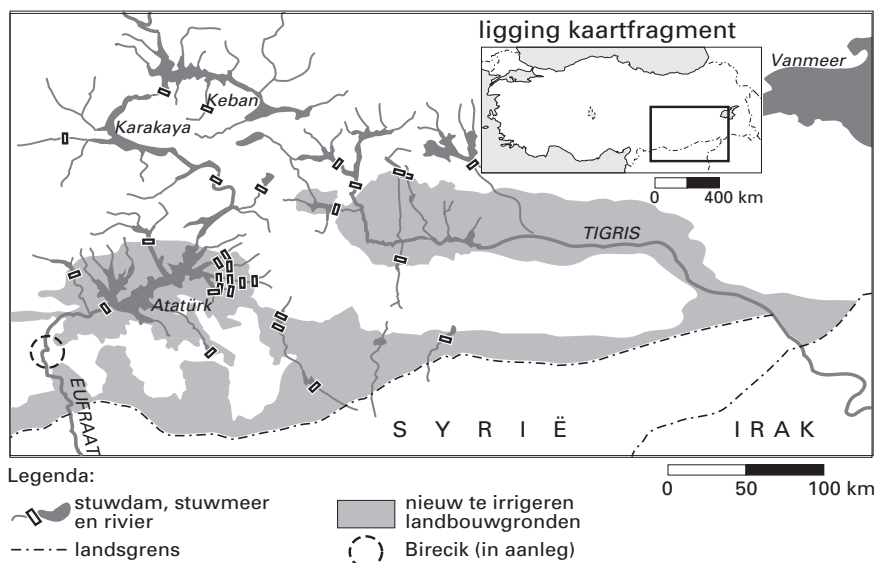
- Vraag en aanbod op de arbeidsmarkt in het COROP-gebied 'Delft en Westland' / 'Delft' sluiten toch al niet zo goed op elkaar aan. Dit blijkt uit nog een ander arbeidsmarktgegeven uit de basisstatistiek.
- 1p **35** Welk gegeven is dit?

- In de basisstatistiek kun je behalve de werkloosheidscijfers en de rubriek 'levensomstandigheden', nog andere aanwijzingen vinden dat er in de kandidaat-EU-landen ook arbeidskrachten voor het Westland te vinden zijn.
- 2p **36** Geef twee van deze aanwijzingen.

Opgave 10

bron 16

GAP (Gyneydogu Anadolu Projesi)

bron: Lentz, M., *Wer das Wasser hat, der hat die Macht*, in: *Geographie Heute*, 143/1996

GAP (Gyneydogu Anadolu Projesi) is een Turks project waarbij stuwdammen zijn en worden aangelegd. Het project levert irrigatiewater en elektrische energie op.

bron 17

GAP (Gyneydogu Anadolu Projesi)

Enkele gegevens:

- .Het project omvat 10% van de oppervlakte van Turkije. Dat is meer dan de oppervlakte van de hele Benelux.
- .Hier woont 8,5% van de bevolking.
- .Totale kosten: 20 miljard US\$.
- .Er worden 22 stuwdammen gebouwd, hiervan hebben 19 een waterkrachtcentrale.
- .De bijbehorende irrigatiewerken moeten het gebied in een nieuwe 'Hof van Eden' veranderen.
- .Zes grote stuwdammen worden aangelegd in de Tigris, zeven in de Eufraat.
- .De belangrijkste stuwdamprojecten zijn: Keban, Karakaya, Atatürk en Birecik.

bron: Lentz, M., *Wer das Wasser hat, der hat die Macht*, in: *Geographie Heute*, 143/1996

Voor de regio Oost-Turkije lijken de positieve gevolgen van de aanleg van de stuwdammen in de Eufraat en de Tigris te overheersen. Als je echter de effecten van deze waterbeheersingsprojecten op fluviale schaal bekijkt, zullen deze niet bepaald gunstig zijn.

- 2p 37 Beredeneer, uitsluitend op basis van een gegeven van kaart 60-61 (52e druk: 68-69), dat door deze waterbeheersingsprojecten politieke relaties met de buurlanden beïnvloed worden.

Het is onzeker welk effect de projecten (uit de bronnen 16 en 17) zullen hebben op de verhouding tussen Turken en Koerden in Oost-Turkije.

- 2p 38 Beredeneer dat door de uitvoering van de waterbeheersingsprojecten de spanningen tussen Turken en Koerden in Oost-Turkije kunnen afnemen.
- 2p 39 Beredeneer dat door de uitvoering van de waterbeheersingsprojecten de spanningen tussen Turken en Koerden in Oost-Turkije kunnen toenemen.

Opgave 11

bron 18

'Verlaag de eisen voor toetreding'

De tien Oost-Europese kandidaten voor de Europese Unie doen in hun haast lid te worden beloften die ze niet waar kunnen maken. Dat is slecht voor hen én de EU, meent de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR). De Unie zou beter een deel van haar toetredingseisen tijdelijk kunnen inslikken.

Frank Kools

DEN HAAG - "Iedereen steekt momenteel de kop in het zand", meent Michiel Scheltema, voorzitter van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR). De nieuwe leden nemen ingewikkelde en dure EU-regels over. "Terwijl ze weten dat ze nog jarenlang de ervaring, het personeel of het geld zullen ontberen om ze echt uit te voeren. Ze willen zo graag dat ze dat later wel zien, als ze lid zijn." (...)

bron: Trouw, 5 september 2001

De landen moeten miljarden investeren voor grensbewaking. Ook op milieugebied staan zij voor peperdure EU-eisen over drinkwater en vuilverbranding. Toch vragen de tien landen, die samen met Cyprus en Malta onderhandelen, de Unie niet om tijdelijke ontheffing van de strenge justitieregels. "Zij willen zo snel mogelijk alle justitieregels vervullen omdat pas dan de paspoortcontroles aan de EU-binnengrenzen voor hen vervallen. Open grenzen hebben voor hen een grote symbolische waarde en liggen politiek gevoelig." (...)

"De druk is nu zo groot, dat de landen een terugslag kunnen krijgen zodra ze lid zijn", denkt Scheltema. "Ze moeten zoveel geld investeren in justitie en milieu dat hun groei kan wegzakken. Economische groei die zij zo hard nodig hebben voor pijnlijke hervormingen."

bron 19

	EU-landen en Oost-Europese kandidaat-EU-landen	Economie	
		BNP	Ontwikkeling BNP
		1998	1990-1998
		euro's per inwoner	jaarlijks % toe- of afname
1	België	20.315	1,6
2	Bulgarije	4.027	-1,8
3	Denemarken	20.515	2,7
4	Duitsland	18.942	0,9
5	Estland	6.504	-1,4
6	Finland	17.751	1,8
7	Frankrijk	18.244	1,2
8	Griekenland	12.035	1,2
9	Hongarije	8.456	0,9
10	Ierland	15.472	6,1
11	Italië	17.514	1,0
12	Letland	4.968	-5,0
13	Litouwen	5.403	-5,2

	EU-landen en Oost-Europese kandidaat-EU-landen	Economie	
		BNP	Ontwikkeling BNP
		1998	1990-1998
		euro's per inwoner	jaarlijks % toe- of afname
14	Luxemburg	31.565	1,5
15	Nederland	19.200	2,1
16	Oostenrijk	19.905	1,5
17	Polen	6.487	4,4
18	Portugal	12.529	2,1
19	Roemenië	4.792	-0,6
20	Slovenië	11.754	6,7
21	Slowakije	8.277	1,1
22	Spanje	13.726	1,7
23	Tsjechië	10.489	-0,2
24	Verenigd Koninkrijk	17.470	2,0
25	Zweden	17.069	0,6

vrij naar: De Grote Bosatlas, 52e druk, 2001

Eindexamen aardrijkskunde vwo 2003-I

havovwo.nl

bron 20

Europa met de EU-landen, de Oost-Europese kandidaat-EU-landen en de niet-EU-landen, 2003

Tien Oost-Europese kandidaat-EU-landen zijn in bron 20 met een asterisk (*) aangegeven.

vrij naar: *De Grote Bosatlas, 52e druk, 2001*

Op de kaart van bron 20 zijn de EU-landen, de kandidaat-EU-landen en de niet-EU-landen weergegeven.

Stel dat je een spreidingskaart van het BNP van de vijftien huidige EU-landen en de tien kandidaat-EU-landen wilt maken. Je moet dan een aantal beslissingen nemen. Je moet bijvoorbeeld minstens weten in hoeveel klassen je die vijftientig verschillende BNP-bedragen wilt verdelen. Daarmee samenhangend is de klassenbreedte van belang. Kies je de klassenbreedte te groot dan ontstaat er geen duidelijk spreidingspatroon. Kies je de klassenbreedte te klein dan blijven sommige klassen leeg en ontstaat er een nietszeggend spreidingspatroon. Om het je wat gemakkelijker te maken, zijn al enkele beslissingen voor je genomen. Op de bijlage bij de vragen 40 en 41 staat een legenda met vijf klassen die betrekking heeft op het BNP van de landen uit bron 19.

- 2p 40 Vul het aantal euro's in de legenda in, waarbij je rekening houdt met de volgende voorwaarden:
- Kies de klassenbreedte zodanig dat alle klassen gevuld zijn. Er is dus geen klasse waar niet minimaal één land in past.
 - De klassen hebben alle een gelijke breedte, met uitzondering van de vijfde (= de hoogste) klasse. Deze klasse is aangegeven met 'meer dan ...'.
 - De klassenbreedte is een veelvoud van € 1.000.
- 2p 41 Kies voor elke klasse een juiste invulling van het bijbehorende legendablokje.
N.B. Het is niet de bedoeling de kaart in te vullen. Het gaat alleen om de legenda.

De WRR stelt in bron 18 dat het beter zou zijn als de kandidaat-leden voorlopig de ingewikkelde en vooral dure EU-regels nog niet overnemen.

Stelling: Het is beter om aan de verschillende kandidaat-leden verschillende eisen te stellen met betrekking tot de in te voeren EU-regels.

In de vragen 42, 43 en 44 geef je een argument vóór, een argument tégen en weeg je deze argumenten tegen elkaar af.

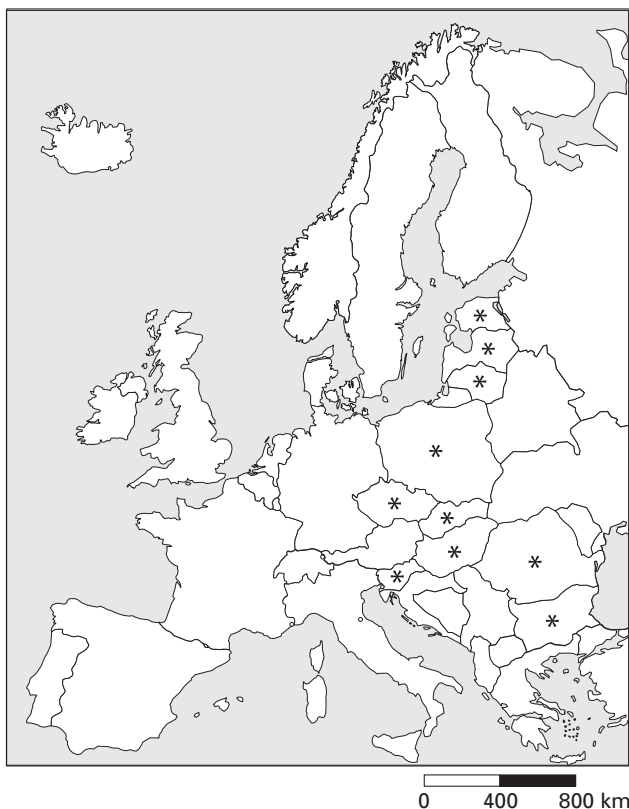
- 1p 42 Geef een argument vóór deze stelling.
1p 43 Geef een argument tégen deze stelling.
2p 44 Weeg deze argumenten tegen elkaar af waarbij je duidelijk aangeeft wat voor jou de doorslag geeft en waarom.

Eindexamen aardrijkskunde vwo 2003-I

Bijlage bij de vragen 40 en 41

Vragen 40 en 41

Europa met de EU-landen, de Oost-Europese kandidaat-EU-landen en de niet-EU-landen, 2003

Legenda:

BNP 1998

- van € tot €
- van € tot €
- van € tot €
- van € tot €
- meer dan €